

25 Haziran 2012 Turgutlu / Manisa
06 Temmuz 2012 Bodrum / Muğla

“ BİN YILIN MİRASI “ Konseri

Hazırlayan ve Yöneten
Halil İbrahim Yüksel

Sunum Metni Hazırlayan
Bilge Sumer

Sunan
Sema Uluer
Haldun Sadık

I.BÖLÜM

Yahya Kemal'in dizeleri ne güzeldir
ve anlatır!...

“Çok insan anlayamaz eski musikimizden
Ve ondan anlamayan bir şey anlamaz bizden.
Açar altın bir anahtarla ruh ufuklarını,
Hemen yayılmaya başlar sada ve nur akını
Ve seslenir Büyük İtrî , semayı örten ruh,
Peşinde dalgalanır bestesiyle Seyyid Nuh,
En mutlu devrede İtrî ‘ ye en yakın dost
Işıklı dantelâlar bestekârı Hafız Post “....

.....

Atalarımızdan bize armağan bu muhteşem miras, muazzam müzik geleneğinin temel kavramlarına dayanan musiki sanatımız , insan ruhunun bir yansıması , bir iletişim yolu olarak insan sesinin dışı vurumudur ve yaşamdan beslenir .

Malazgirt savaşıdan sonra (1071) Anadolu’ da yeni bir devlet kuran Selçukluların yükselttiği kültürel gelişim ; eski Şaman geleneklerinin yanı sıra, İran , Arap, Bizans, hatta antik Yunan , Roma ve İbrani kültürlerinin etkisiyle oluşturulmuş bir sentezdir..

Özellikle 13. yüzyılda yükselmeye başlayan bu sentezin hümanist derinlik taşıyan oluşumu “ tasavvuf düşüncesi” adı altında geliştirilmiştir. Yaklaşık 700 yılı kapsayan Osmanlı kültürü döneminde Tasavvuf müziği , bu hümanist felsefenin müzikteki açılımını sergiler. Bestecilerimizin büyük bölümünün hayatında 19.yüzyıl sonuna kadar tasavvuf kültürü hakimdi.

Mevlâna gerçekte bir tek konuyu anlatmıştı. O da “ insandı “.. Ona gönlünün kapılarını açması , gerçeği ortaya çıkarması için yol göstermiş yardım etmişti. Sonunda da sen’in , benim bitip her şeyin o olduğu gerçek başlangıç noktasına ulaşıyordu sema ile..

Segah ilâhimizde metnin ifade ettiği gibi canın cana kavuşup mekânın , zamanın ve aklın bitip her şeyin aşk olduğu anlardı sema...

İlk eserimiz 500 yıla yaklaşan bir geçmişe sahip klasik öncesi bir form olan kâr formu ile.. Musiki sanatını modern bir fizikçi gibi düşünmüş olan Abdülkâdir MERÂĞÎ ‘ nin bir eseri 14. yüzyıldan..

RAST KÂR-I MUHTEŞEM

.....

Eserlerimizin sıralamasında 17. yüzyıla vardığımızda; bu asır yaratıcı faaliyetlerle dolu geniş bir sahada, musiki sanatının gelişimine ışık tutar... Saray musikisinde sultanların himayesi , Mevlevi dervişlerin dini ve din dışı musikisi , halka ait unsurları ve üslupları içine alarak gelişmiş basit geleneklerin bir bileşimini sunan şehir musikisi. Şehir musikisi ve halk musikisindeki unsurlar devamlı klasik musiki içinde özümsemekteydi. Bu yüzyılda musiki dinleme ve icra imkanları o kadar çoktu ki sosyal yapının her katında faaldi.

17. yüzyılın en olgun bestecisidir İtrî . Eserlerinde zengin bir tarihin manevi ikliminde , yaşayışımızın yedi asırlık sesleri vardır, İtrî ‘ yi tanımadan o musikiyi anlamadan bu vatani duyamazsın der Yahya Kemal bir anlatısında..

2012, Buhurîzade Mustafa İtrî ‘ nin vefatının 300. yılıdır ve UNESCO bu yılı “Uluslararası İtrî Yılı ilan etmiştir.

18.Yüzyıl sonunda , bir uygarlık ve kültür değişimi üzerinde, III. Selim döneminin sınırlı batılılaşma eğilimlerini , II. Mahmut döneminin hem doğuya hem batıya yönelişlerini ,Abdülmecid’in , toplu bir yenileşmeyi öngören batıcılığı izleyen Hamamizade İsmail Dede yenilikçidir.

Müzika-yı Hümayun‘un kuruluşu ile saraya giren İtalyan müziğini dinleme olanağı bulup , eski ile yeniye yadırgamadan kaynaştırır. Sanatının özü bu ikiliklerin uyumundadır..

Hamamizade İsmail Dede milli musikimizin son ihtişamıdır.

Bu dönem zenginliği içinde sarayda, Zekâi Dedeyi, Şakir Ağa’ yı , Hacı Arif Bey’i görüyoruz.

I . Bölümü Yahya Kemal ve Münir Nureddin Selçuk beraberliğinin seçkin bir eseri ile bitiriyoruz

MAHUR MEHTER MARŞI:

Osmanlı gücünün anlamca zengin bir göstergesidir mehter.

Halikarnas Balıkcısının deyiş i ile mehterde, gürleyen tok sözlü tok özlü davulların sesiyle dünyaya meydan okuyan, koca zilleri ile çın çın çınlayan , küçük çingiraklarıyla cıvıl cıvıl cıvıldaayan, çıldırııcı bir yaşam sevinci vardır. O yaşama sevinci ki , her geliş me ve ilerlemenin aslını oluşturur.. Biliyoruz ki bu savaşçı askerî müziğ in çekiciliğ ine tutulan Beethoven ,Mozart Haydın bile müziklerine, bu müziğ in çınlayış ını kattılar..

Kültür ve sanat düzeyindeki yaratıcılık süreci boyunca musîki ; Osmanlı İmparatorluğ unun kurduğ u düzende en üstün değ er katına yükseltilen , en çok saygı gören , en çok sevilen etkinlikti.

.....

Manânın öldüğ ü yaşamanın bir yarış halinde sürdüğ ü dünyamızda , hızla akan zamanın içinden bizlere seslenme imkanı buldular, Üstad Merâgi , Üstad İtrî, Hafız Post, Dede Efendi, Zekâi Dede , Şakir Ağa , Hacı Arif Bey ve nice canlar..

Ne dediler ? Belki de manalı anlamlı yeni bir yaşamın anahtarıdır sundukları....

Sonsuza dek sürececek öğelerin katılmış olduğ u eserlerle dolu hazinemizin bir bölümünü, sizlere belli bir zaman dilimi içinde sunmaya çalışacağız Bu ustalık ürünü eserlerin söyleyecek sözleri vardır yüzyıllar ötesinden, dönemlerinin dil ve musîki zenginliğ i içinde bilgece anlatırlar....

II .BÖLÜM

18. yüzyıl sonunda III.Selimle bir farklılaşma başlar , müziğin batılı bir havaya bürünmesi de bu dönemde hissedilir.

Musikide modernleşmenin görüldüğü devirse 1839- 1871 arası Tanzimat dönemidir.

Alışılmışın dışında yeni ve akıcı melodilerin yaratıldığı bu değişim döneminin arkasında II . Mahmut’ la başkalaşan hayat tarzı vardır.

Cemil Bey ‘ in tanburda , Münir Nureddin’ in ses de yaptığını yaratıcılar besteleri ile yaptılar. Mistik melodiler , soru cevap cümlecikleri yer aldı bu eserlerde.

19. yüzyıl değişen ve değişik dünyalar arayan bir Osmanlı insanının çağıydı. Zekâi Dede ile son bulan Osmanlı Klasik müziği, asırlar içinde oluşan bu doku Hacı Arif Bey, Şevki Bey, Rahmi Bey gibi bestekarlarla bir geçiş dönemi yaşamış ve Cumhuriyetle beraber yeni bir çehreye bürünmüştü

Cumhuriyet Döneminde Türk müziğinin en önemli özelliği olan Kâr, Beste, Ağır Semai gibi formların ve usullerin yerini Şarkı Formları almıştı. Aynı durum güftelerde de kendini göstermiş divan edebiyatının aruz kalıpları yerine daha sade şiirler ön plana çıkmıştı.

Türk müzik kültürü, Cumhuriyet’in getirdiği anlayışla; gelenekselin korunarak, müzikte çağdaşlaşmayı hedefleyen bir anlayış içine girmiş, ulusalcılık ve evrenselleşme, vazgeçilmez bir resmi müzik politikası haline gelmiştir. Bu etkili rüzgâr ile, zaman zaman, tarihten gelen müzik hazinemiz kısmen ihmal edilse de, kendisini korumuş, bu korunmada en önemli etken, halkın müzik kültürü ve sevgisi olmuştur.

1976 da İstanbul’ da Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarının kurulması , Türkiye genelinde Devlet konservatuarlarının üniversiteler bünyesinde yaygınlaşması, 1986 da Fikir ve Sanat Eserleri Yasasına dayalı Meslek Birliklerinin kurulması ile yaratıcı haklarının güvence altına alınması , Devlet Korolarının varlığı Cumhuriyet dönemi kazanımlarıdır Cumhuriyet dönemi Türk Milleti için yeni bir yaşam tarzının başlangıcı olduğu kadar Türk musikisi içinde yeni dönemin başlangıcıdır.

.....

Bu bölümde koromuz; Tanburi Cemil Bey’ in bir eserini takiben Cumhuriyet dönemi bestekârlarının eserlerini, ve Anadolu sesinden zengin ezgilerin yer aldığı türkülerini dile getirecekler.

Konserimizde yer alan Binyılın Mirası halk türkülerimiz, tarih içinde kendi köklü geleneğini oluşturmuş , yalın içtenlikli bir anlatımla toplumun genel

ortak anlayışını , yaşam ve beğeni biçimini, umutlarını özlemlerini temsil etmiştir. Kırsal kökenli ve din dışı özellikte olan Türk Halk Müziğimiz , şiirden de güç alarak halkın sorunlarına eğilmiş, ustalıklı ezgisel ifade düzeyini geliştirmiştir.

Halk türkülerimizi bize
Şair Bedri Rahmi EYÜBOĞLU dizelerinde şöyle anlatır.

“Ah bu türküler
Türkülerimiz
Ana südü gibi candan
Ana südü gibi temiz
Türkülerde tüter dağ dağ yayla yayla
Köyümüz köylümüz memleketimiz
Ah bu türküler , köy türküleri
Dilimizin tuzu biberi
Memleket ahvalini onlardan sor
Kitaplarda değil türkülerde ara Yemen’ i
Öleni kalanı gidip gelmeyi
Ben türkülerden aldım haberi
Ah bu türküler köy türküleri
Mis gibi insan kokar mis gibi toprak
Hilesiz hurdasız çırıl çıplak “

.....

Yapmaya çalıştığımız : Bin yılın geleneğinin geleceğe eklenmesidir.
Bizlerinde zengin bir miras olarak bırakacak söz ve müziklerimizin olması dileğiyle, anlatımımızı noktalıyoruz....

.....

Metin Yazım: BİLGE SUMER

KAYNAKÇA:

- Türk Musîkisi Kültürünün Anlamları. EUGENIA POPESCU-JUDETZ
Pan yayınları
- Eski Dostlar : SADUN TANJU
- Gelenekten Geleceğe : İLBER ORTAYLI
- 6. Kıta Akdeniz : HALIKARNAS BALIKÇISI Cevat Şakir Kabaağaçlı
- Refik Fersan : MURAT BARDAKÇI
- T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı veb sayfası FONETİK SANATLAR-
AHMET SAY